

Το Κόσσοβο κατά τη διάρκεια των τεταμένων σχέσεων μεταξύ Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας τις δεκαετίες του '60 και '70 του εικοστού αιώνα

ETHEM ÇEKU*

(Περίληψη) Το Κόσσοβο κατά τη διάρκεια των τεταμένων σχέσεων μεταξύ Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας τις δεκαετίες του '60 και '70 του εικοστού αιώνα είναι το αντικείμενο αυτής της εργασίας. Η περίοδος αυτή διακρίνεται από την ανάπτυξη των αυτόνομων θεσμών του Κοσσόβου. Αυτή η μελέτη βασίζεται σε μια πιο σύγχρονη ανάλυση της Αλβανικής, Σέρβικης και διεθνούς ιστορικής έρευνας, καθώς και στα πιο πρόσφατα έγγραφα Αμερικανικής, Ρωσικής, Σέρβικης και Αλβανικής προέλευσης. Η Αλβανική ευρυμάθεια θεώρησε τις σχέσεις αυτές ως αποτέλεσμα των τεταμένων διεθνών σχέσεων στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, κυρίως μεταξύ των δύο στρατοπέδων: του ανατολικού και του δυτικού, αλλά και ως αποτέλεσμα εσωτερικών αλλαγών εντός της Γιουγκοσλαβίας. Το Αλβανικό κράτος ενδιαφέρθηκε για αυτές τις εξελίξεις. Ανεξάρτητα από τα δευτερεύοντα έγγραφα που προκύπτουν, οι εσωτερικές εξελίξεις στο Κόσσοβο, και περαιτέρω, οι πολιτικές εκτιμήσεις και όσοι προωθούνται σε πολιτιστικό και ακαδημαϊκό επίπεδο από τα Τίρανα και την Πρίστινα δείχνουν ότι ουσιαστικά είχαν οριοθετηθεί από το εθνικό πρότυπο. Στο μεταξύ, αυτό δεν εμπόδισε τα Αλβανικά ή τα Γιουγκοσλαβικά κόμματα να χρησιμοποιήσουν αυτές τις ενέργειες για διεθνή προπαγάνδα: καλοί γείτονες (Αλβανοί) και πολιτική και πολιτιστική ανάπτυξη των μειονοτήτων (Γιουγκοσλάβοι). Στην πραγματικότητα, οι Αλβανοί του Κοσσυφοπεδίου επωφελήθηκαν από αυτό, περισσότερο από ότι οι Αλβανοί ή οι Γιουγκοσλάβοι, όχι μόνο αναπτύσσοντας τους δικούς τους πολιτικούς, οικονομικούς, εκπαιδευτικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς θεσμούς, αλλά και με την ενίσχυση του εθνικού πνεύματος, που το 1981 εξερράγη σε ένα κίνημα, το οποίο θα προετοίμαζε την κρίση και την αντίστροφη μέτρηση της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας.

Λέξεις-κλειδιά: Κόσσοβο, Αλβανία, Γιουγκοσλαβία, διεθνείς σχέσεις, πολιτική, οικονομική, εκπαιδευτική και πολιτιστική κατάσταση, Αλβανοί.

Περιγραφή άρθρου

Οι Αλβανο-Γιουγκοσλαβικές Σχέσεις στο Πλαίσιο των Διεθνών Σχέσεων.

Η στάση της Αλβανίας προς το πολιτικό κίνημα του Κοσσόβου το 1960.

Η ζήτηση για τη Δημοκρατία του Κοσσόβου και η Αλβανική Στάση.

Ο δισταγμός της Αλβανίας προς τη Δραστηριότητα του Εθνικού Κινήματος του Κοσσόβου.

Η Στάση της Αλβανίας προς τα γεγονότα της Γιουγκοσλαβίας στις Αρχές της δεκαετίας του '70.

Το Κόσσοβο στον Ιδεολογικό Πόλεμο της Αλβανίας.

Τη Στάση του Ενβέρ Χότζα και του Φαντίλ Χότζα για το θέμα του Κοσσόβου τη δεκαετία του '70.

*

Εισαγωγή

Η σύγκρουση μεταξύ Τίτου και Ράνκοβιτς και η απώλεια του τελευταίου επηρέασε σε ένα πιο φιλελεύθερο κλίμα την πολιτική ζωή της Γιουγκοσλαβίας. Το κλίμα αυτό έγινε πιο ξεκάθαρο με τη δημιουργία πολιτικών θεσμών στο Κόσσοβο. Μετά την 4^η Ολομέλεια του Κομμουνιστικού Κόμματος της

* Συγγραφέας: Καθηγητής και δόκτωρ Ethem Çeku. Γεννήθηκε στην Πέγια (Γιουγκοσλαβία), Την 1^η Οκτωβρίου, 1962. Τελείωσε τις προπτυχιακές σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Πρίστινα, Φιλοσοφική Σχολή, το 1989. Το 2003 πήρε το μεταπτυχιακό του στην ίδια σχολή. Το 2009 πήρε το δεύτερο μεταπτυχιακό του στις Τέχνες στη σχολή Επιχειρήσεων και Τεχνολογίας στο Πανεπιστήμιο της Πρίστινα και το ίδιο έτος, έκανε το διδακτορικό του στην Ιστορία στο Πανεπιστήμιο της Πρίστινα, στη Φιλοσοφική Σχολή. Τον ίδιο χρόνο, έγινε επίσης «Αναπληρωτής Καθηγητής». Το 1999-2000, ήταν δήμαρχος του δήμου της Πέγιας, ενώ το 2002-2004, διετέλεσε Υπουργός Περιβάλλοντος και Χωροταξίας στο Κόσσοβο. Το 2004-2007, ήταν Υπουργός Ενέργειας και Μεταλλείων. Το 2007-2011, αντιπρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομία, Βιομηχανίας, Εμπορίου, Ενέργειας και Μεταλλείων. Από το 2012, ο Καθηγητής Çeku είναι ο Κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών Αγωγής στο κρατικό Πανεπιστήμιο της Πρίστινα.

Γιουγκοσλαβίας, γνωστή και ως η Ολομέλεια Brions, 1^η Ιουλίου 1966,¹ και υπό την τεράστια πίεση των τοπικών και διεθνών προοδευτικών δυνάμεων, ο Τίτος αναγκάστηκε να επιτρέψει κάποια ανοχή προς το Κόσσοβο. Ο Νόελ Μάλκολμ δήλωσε ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, διάφορες παροχές παραχωρήθηκαν στους Αλβανούς. Τον Μάρτιο του 1967, ο Τίτος επισκέφθηκε το Κόσσοβο μετά από 16 χρόνια και κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, επέκρινε δημοσίως τις συνθήκες στο Κόσσοβο: «Είναι αδύνατον να μιλάμε για ισότητα δικαιωμάτων», – δήλωσε, «αφού οι Σέρβοι έχουν προτεραιότητα στα υφάσματα παντού, ... ενώ οι Αλβανοί αρνούνται, παρόλο που έχουν τα ίδια ή μερικές φορές καλύτερα προσόντα.»² Μόλις λίγα χρόνια μετά από αυτή την Ολομέλεια, ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο της Πρίστινα (1970), και έγινε ισχυρή βάση για το Αλβανικό πατριωτικό κίνημα: στη δημόσια διοίκηση πραγματοποιήθηκε αύξηση της απασχόλησης των Αλβανών πολιτών· στην κρατική διοίκηση τοποθετήθηκε Αλβανικό εξειδικευμένο προσωπικό, αν και με αργό ρυθμό· ορισμένες επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν στη βασική βιομηχανία, ιδιαίτερα στους τομείς της ενέργειας, της γεωργίας, των υποδομών και των ορυχείων.³

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο κάποιοι Αλβανοί και ξένοι ιστορικοί δίνουν έμφαση στις αναλύσεις τους σε μια πρόοδο στην οικονομία, τη διοίκηση, τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, δηλαδή σε όλα τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά συστήματα. Αυτό βελτίωσε το βιοτικό επίπεδο αυτής της πολιτικής μονάδας της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας, όπου περισσότερο από το 90% του πληθυσμού της ήταν Αλβανικής καταγωγής. Παρόλο που είχαν πραγματοποιηθεί όλες αυτές οι επενδύσεις, το Κόσσοβο παρέμενε μία από τις πιο υποανάπτυκτες περιοχές της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας,⁴ αν και Σέρβοι μελετητές συνέχισαν να πιστεύουν πως αυτές οι συνταγματικές διαφοροποιήσεις επιτάχυναν την τεράστια οικονομική και πολιτική κρίση στη Γιουγκοσλαβία.⁵ Στο μεταξύ, συνέβη μία ποιοτική αλλαγή, με την άνοδο της συνταγματικής θέσης του Κοσσόβου.⁶

...

Επίλογος

Η Αλβανική κρατική πολιτική στις αρχές της δεκαετίας του '60 βρισκόταν σε δυσχερή κατάσταση, κυρίως μετά τη διακοπή των σχέσεων με την ΕΣΣΔ. Η Αλβανία ήταν πολιτικά απομονωμένη και η υποστήριξη στο ζήτημα του Κοσσόβου είχε επικεντρωθεί σε ιδεολογικές γραμμές. Η Αλβανία είχε εγείρει, ως πολιτική πλατφόρμα μέσα στους κρατικούς θεσμούς, καθήκοντα για να ασχοληθούν με το ζήτημα του Κοσσόβου. Σε αυτό το πολιτικό σχέδιο, ο Ενβέρ Χότζα είδε τη λύση του ζητήματος του Κοσσόβου υπό το φως ιδεολογικών σκέψεων. Βασίστηκε σε μια πιθανή συμμαχία αντι-Τιτοϊκών πολιτικών δυνάμεων σε ολόκληρη τη Γιουγκοσλαβία. Οι εξελίξεις στο Κόσσοβο και οι επανειλημμένες αιτήσεις του μυστικού κινήματος που απευθύνονται στην Αλβανία ζητώντας τη στήριξή της, ώθησαν του Αλβανούς πολιτικούς να αντιμετωπίσουν το ζήτημα του Κοσσόβου.

Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την ένταση των σχέσεων του PLA με Αλβανικές πολιτικές ομάδες στη μετανάστευση και μέσα στο Κόσσοβο. Οι σχέσεις μεταξύ Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας φαίνονται τώρα σαν μια χαλαρή σχέση. Ο Ενβέρ Χότζα προσπάθησε να εκμεταλλευτεί τις νέες αυτές σχέσεις για να ασκήσει επιρροή στο πολιτικό κίνημα στο Κόσσοβο. Επέκρινε την πολιτική οργάνωση ενός μυστικού κινήματος στο Κόσσοβο από την ιδεολογική του θέση, στέλνοντας μηνύματα σχετικά με νέες μορφές δράσεις και επιδιώκοντας να εγκαταλείψει σλόγκαν όπως το «Πόλεμος για την ένταξη στην Αλβανία». Η

¹ Branko Petranović - Momčilo Zečević, *Jugoslavija 1918-1984. Zbirka dokumenata. RAD. /Rezolucija Informacionog Biroa Komunističke Partije o stanju u KPJ, 28 juni 1948/*. Beograd, 1985, 942-947.

² Noel Malcolm, *Kosova – një histori e shkurtër. (Përktheu nga anglishtja dr. Abdullah Karjagdiu, ripunuar nga Piro Misha. Botim i dytë)*. (Κόσσοβο – Μια Σύντομη Ιστορία. Μετεφρασμένο από τα Αγγλικά στα Αλβανικά από τον dr. Abdullah Karjagdiu, εκδόθηκε από τον Piro Misha, δεύτερη έκδοση). Prishtinë-Tiranë: Koha & Shtëpia e librit, 2001, 332.

³ Xhelal Gjeçovi (red. shk.) *Historia e popullit shqiptar (1939-1990)*. (Ιστορία του Αλβανικού Λαού). Tiranë: Botimet Toena, 2008, vol. IV, 348-356.

⁴ Ismet Gusia, *Burimet natyrore si faktor i zhvillimit ekonomik të Kosovës* (Οι Φυσικοί Πόροι ως παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη του Κοσσόβου). Prishtinë: Rilindja, 1982; Marenglen Verli, *Ekonomia e Kosovës në vargonjtë e politikës jugosllave 1945-1990* (Η οικονομία του Κοσσόβου στις αλυσίδες της Γιουγκοσλαβικής πολιτικής). Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë, 2000; Branko Horvat, *Kosovsko pitanje*. Zagreb: Globus, 1987; Mishel Ru, '...Kosova: një zhvillim ekonomik i ngadalshëm dhe i pamjaftueshëm.' (Κόσσοβο: Μια αργή και ανεπαρκής οικονομική ανάπτυξη) "Ηρόδοτος", Μάιος-Ιούλιος, Τουλούζ, Γαλλία, 1982, από το βιβλίο: "E vërteta mbi Kosovën dhe shqiptarët në Jugosllavi." (Η αλήθεια για το Κόσσοβο και τους Αλβανούς στη Γιουγκοσλαβία) Tiranë: Akademia e Shkencave e RPS të Shqipërisë, 1990, 459-476.

⁵ Dragutin V. Marsenić, *Ekonomika Jugosllavije*. Beograd, 2000, 213-218.

⁶ N. Malcolm, *op. cit.*, 327-347; Luan Omari, 'Ndryshimet kushtetuese dhe autonomia e Kosovës.' (Συνταγματικές αλλαγές και η αυτονομία του Κοσσόβου), In: "E vërteta mbi Kosovën dhe shqiptarët në Jugosllavi." (Η αλήθεια για το Κόσσοβο και τους Αλβανούς στη Γιουγκοσλαβία) Tiranë: Akademia e Shkencave e RPS të Shqipërisë, 1990, 520-545.

επίσημη στάση του Ενβέρ Χότζα συνέπιπτε με την πολιτική θέση υπαλλήλων του Αλβανικού Κοσσόβου σε ομοσπονδιακό επίπεδο σχετικά με την ύπαρξη μιας μόνο Αλβανικής δημοκρατίας, στην περίπτωση αυτή, εκείνη της Δημοκρατίας της Αλβανίας. Όσο για τη Δημοκρατία του Κοσσόβου, και τα δύο μέρη τάχθηκαν κατά της δημιουργίας της Δεύτερης Αλβανικής Δημοκρατίας. Ο Ενβέρ Χότζα και η ηγεσία του Κοσσόβου είχαν καταλήξει στα συμφέροντά τους έναντι των συμφερόντων του ζήτματος του Κοσσόβου.

Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών ακολούθησε με προσοχή τις σκέψεις των διαδηλώσεων του 1968. Το Κόσσοβο εισάγεται τώρα σε μια νέα φάση πολιτικής, νομικής, οικονομικής και πολιτιστικής ωριμότητας. Το παράνομο κίνημα αποκάλυψε ανοιχτά την απαίτηση για δημοκρατία. Οι θεσμοί του Κοσσόβου υποστήριξαν την πολιτική θέση του παράνομου κινήματος στην πρώτη φάση. Η Αλβανία ήταν απρόθυμη ως προς το αίτημα για τη Δημοκρατία του Κοσσόβου.⁷ Υπό τις συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά την επέμβαση του Συμφώνου της Βαρσοβίας στην Τσεχοσλοβακία, η Αλβανία ενδιαφέρθηκε περισσότερο να έχει αργή εξέλιξη σχετικά με τη νομική κατάσταση του Κοσσόβου στην Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία.

*

Μεταφράστηκε από την *Σταυρούλα Ριμπά (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)*.

© DKE 2014

<http://www.southeast-europe.org>
Επικοινωνία: [dke\[at\]southeast-europe.org](mailto:dke[at]southeast-europe.org)

Σημείωση: Σεβαστοί ερευνητές, αν κάνετε μια αναφορά σε αυτό το τμήμα ή απόσπασμα του άρθρου, παρακαλούμε στείλτε μας ένα e-mail στο [dke\[at\]southeast-europe.org](mailto:dke[at]southeast-europe.org) για να μας το δηλώσετε.

Παρακαλούμε αναφερθείτε στο άρθρο ως εξής:

Ethem Çeku: Το Κόσσοβο κατά τη διάρκεια των τεταμένων σχέσεων μεταξύ Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας τις δεκαετίες του '60 και '70 του εικοστού αιώνα. (*Μετάφραση από την Σταυρούλα Ριμπά*) *International Relations Quarterly*, Τόμος 5. Νο.2 (Καλοκαίρι 2014) σελ. 20. Σας ευχαριστούμε για την συνεργασία σας. *Αρχισυντάκτης*.

---

⁷ Dragutin V. Marsenić, *Ekonomika Jugosllavije*. Beograd, 2000, 213-218.